

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

جزوه رهنمودهای حضرت امام خمینی رحمه الله علیه

درباره اهمیت الترام به قانون

و جایگاه شورای نگهبان در نظام اسلامی

یازدهمین دوره انتخابات ریاست جمهوری

اردیبهشت حماسه سیاسی و حماسه اقتصادی

مقدمه

اغلب کشورها برای تطبیق قوانین مصوب مجلس با قانون اساسی و ارزش‌های حاکم بر آن کشور، تعیین مرجعی صالح را ضروری دانسته و در قوانین اساسی خود به آن تصریح کرده‌اند. به عنوان مثال تشخیص مطابقت یا عدم مطابقت مصوبات کنگره آمریکا به موجب قانون اساسی این کشور به عهده‌ی قوه قضائیه می‌باشد. یا در قانون اساسی انگلیس، این امر، به عهده‌ی دیوانعالی که شعبه‌ای از قانونگذاری است قرار داده شده است. قانون اساسی جمهوری اسلامی که الهام گرفته از احکام دین مقدس اسلام است، می‌بایست برای رعایت دستورات شرع، مرجعی را پیش بینی می‌کرد که بتواند ضمن نظارت بر قوانین مصوب مجلس، از تصویب و اجرای قوانین مغایر با شرع جلوگیری به عمل آورد. برای تأمین این امر مهم، اصل ۹۱ قانون اساسی چنین می‌گوید: «به منظور پاسداری از احکام اسلام و قانون اساسی از نظر عدم مغایرت مصوبات مجلس شورای اسلامی با آن‌ها، شورایی به نام شورای نگهبان تشکیل می‌شود.»

ترکیب ویژه و کم نظیر این شورا (۶ فقیه عادل آگاه به زمان منصوب ولی امر و ۶ حقوقدان مسلمان) موجب شد که قانون اساسی وظایف مهم دیگری از جمله نظارت بر انتخابات و تأیید صلاحیت داوطلبان ریاست جمهوری را نیز به عهده شورای نگهبان بگذارد. (اصل ۹۹ و بند ۹ اصل ۱۱۰ قانون اساسی)

اکنون که شورای نگهبان مشغول بررسی صلاحیت داوطلبان ریاست جمهوری است، ذکر چند نکته ضروری به نظر می‌رسد:

الف) نهاد مبارک

جایگاه شورای نگهبان، یک جایگاه ممتاز و تضمین کننده اسلامیت نظام است. عالم بزرگی همچون آیت الله شیخ فضل الله نوری، جان خود را در مسیر تحقق این جایگاه فدا کرده است. از این جهت، تمام دلسوزان اسلام و انقلاب، همت خود را در اعتلای این نهاد مهم صرف کرده و از تضعیف آن جلوگیری نموده‌اند.

امام خمینی: من به این آقایان هشدار می‌دهم که تضعیف و توهین به فقهای شورای نگهبان امری خطرناک برای کشور و اسلام است. همیشه انحرافات به تدریج در یک رژیم وارد می‌شود و در آخر، رژیمی را ساقط می‌نماید. (۱۳۶۳/۲/۲۵)

امام خامنه‌ای: حضور شورای نگهبان در قانون اساسی - که امام هم مکرر روی آن تأکید می‌کردند - حقیقتاً یک حضور مبارکی است. تشخیص شورای نگهبان، تشخیص یک عده انسان‌های عادل، بی‌طرف و بصیر نسبت به صلاحیت‌ها است؛ این یک چیز مبارکی برای ما و برای همه‌ی آحاد ملت است. (۱۳۹۲/۲/۷)

ب) وظیفه شورا: عمل به مرّ قانون

روال انتخابات در کشور ما، بدین صورت است که مردم به افراد تأیید صلاحیت شده، رأی می‌دهند؛ به عبارت دیگر مردم به نظر شورای نگهبان اعتماد کرده و تمام افراد تأیید صلاحیت شده را صالح دانسته و به دنبال اصلح می‌گردند. از این جهت، شورای نگهبان در معرض یک آزمون بزرگ است. از این نهاد مهم و عزیز، انتظار می‌رود که در بررسی صلاحیت‌ها بدون توجه به هرگونه فشاری، تنها به مرّ قانون عمل کند.

امام خمینی: به شورای نگهبان تذکر می‌دهم که در کار خود استوار باشید و با قاطعیت و دقت عمل فرمایید و به خدای متعال اتکال کنید. (۱۳۶۳/۲/۲۵)

امام خامنه‌ای : این توصیه‌ی من به شما مسئولان محترم انتخابات هم هست: قانون را معیار قرار دهید. در آیه‌ی کریمه‌ی قرآن، به ادای امانت اشاره شده - «انّ الله یامرکم ان تؤدّوا الامانات الی اهلها» - ادای امانت به همین است که طبق مرّ قانون عمل شود؛ هم در مرحله‌ی تشخیص صلاحیتها - چه در مورد ریاست جمهوری، چه در مورد شوراها، و در موارد دیگری که در پیش است - هم در مرحله‌ی قرائت آراء، هم در مرحله‌ی حفظ آراء و صندوقها. باید مرّ قانون رعایت شود و نهایت امانتداری انجام بگیرد؛ که بحمدالله تا حالا هم همین جور بوده است. (۱۳۹۲/۲/۱۶)

ج) قانونگرایی داوطلبان

کسی که نامزد ریاست جمهوری شده است، در حقیقت این مطلب را پذیرفته که در چارچوب قوانین موجود عمل نماید. علاوه بر این، رئیس جمهور مسئول اجرای قانون اساسی است (اصل ۱۱۳ قانون اساسی). به همین جهت کسی که داوطلب این مسئولیت است، می‌بایست بیش از دیگران خود را ملتزم به اجرای قانون بداند. به همین جهت تبعیت از نظر شورای نگهبان در تأیید یا رد صلاحیت هر کدام از داوطلبان برای همگان از جمله کاندیداها و هوادارانشان لازم می‌باشد.

امام خامنه‌ای : راه اساسی برای این که مشکلات انتخاباتی پیش نیاید، التزام به قانون است؛ این را من عرض بکنم. آحاد مردم در هر جای کشور که هستند؛ در شهر، در روستا، در مرکز، در کلان‌شهرها و در همه جا، باید به دنبال این باشند که هر کسی حرفی می‌زند، بر اساس قانون باشد؛ هر کسی توقعی دارد، بر اساس قانون باشد. آنهایی که آن سال آن خسارت را به کشور و به ملت وارد کردند و برای کشور هزینه درست کردند، اگر تسلیم قانون بودند، اینجوری نمی‌شد. (۱۳۹۲/۲/۱۶)

بر آن شدیم تا در برهه‌ی کنونی که شورای نگهبان مشغول بررسی صلاحیت‌های کاندیداها‌ی ریاست جمهوری است بار دیگر مروری بر رهنمودهای سلسله جنبان انقلاب اسلامی حضرت امام خمینی ^{ره} راجع به اهمیت قانون‌گرایی و جایگاه شورای نگهبان در نظام اسلامی داشته باشیم. باشد که این قلیل مورد پسند قلب عالم امکان حضرت ولیعصر عجل الله تعالی فرجه الشریف و نائب بر حقش حضرت امام خامنه‌ای مدظله العالی قرار گیرد.

غلط میکنی قانون را قبول نداری!

من اول سال به آقایان عرض کردم که این سال خوب است سال اجرای قانون باشد. باید حدود معلوم بشود. آقای رئیس جمهور حدودش در قانون اساسی چه هست، یک قدم آن ور بگذارد من با او مخالفت می‌کنم. اگر همه مردم هم موافق باشند، من مخالفت می‌کنم. آقای نخست وزیر حدودش چه قدر است، از آن حدود نباید خارج بشود. یک قدم کنار برود با او هم مخالفت می‌کنم. مجلس حدودش چه قدر است، روی حدود خودش عمل کند. شورای نگهبان حدودش چه قدر است؛ قوه قضاییه حدودش چی است؛ قوه اجرائیه. قانون معین شده است. نمی‌شود از شما پذیرفت که ما قانون را قبول نداریم. غلط می‌کنی قانون را قبول نداری! قانون ترا قبول ندارد.

(صحیفه امام ج ۱۴ ص: ۳۷۶)

مخالف قانون؛ مفسد فی الارض

نباید از مردم پذیرفت، از کسی پذیرفت، که ما شورای نگهبان را قبول نداریم. نمی‌توانی قبول نداشته باشی.... مردمی که به قانون اساسی رأی دادند منتظرند که قانون اساسی اجرا بشود؛ نه هر کس از هر جا صبح بلند می‌شود بگوید من شورای نگهبان را قبول ندارم، من قانون اساسی را قبول ندارم، من مجلس را قبول ندارم، من رئیس جمهور را قبول ندارم، من دولت را قبول ندارم. نه! همه باید مقید به این باشید که قانون را بپذیرید، و لو بر خلاف رأی شما باشد. باید بپذیرید، برای اینکه میزان اکثریت است؛ و تشخیص شورای نگهبان که این مخالف قانون نیست و مخالف اسلام هم نیست، میزان است که همه ما باید بپذیریم. من هم ممکن است با بسیاری از چیزها، من که یک طلبه هستم، مخالف باشم. لکن وقتی قانون شد [تصویب] خوب، ما هم می‌پذیریم. بعد از اینکه یک چیزی قانونی شد دیگر نق زدن در آن، اگر بخواهد مردم را تحریک بکند، مفسد فی الارض است؛ و باید با او دادگاهها عمل مفسد فی الارض بکنند. و اگر نه، رأی می‌دهد آرام. با رأی آرام هیچ کس مخالف نیست. شما می‌گویید که نخیر، اینکه گفتند اینها اشتباه کردند؛ ولی ما در مقام عمل قبول داریم. رأیمان این است که این جوری نیست؛ اما در عمل ملتزم هستیم.

(صحیفه امام ج ۱۴ ص: ۳۷۶)

اختلافات نتیجه قانون شکنی هاست

من در اول این سال اعلام کردم که این سال را باید ما سال اجرای قانون بدانیم و با قانون طوری عمل کنیم که هم اسلام و هم دنیا، کارهای ما را یک رفتار صحیح بداند. در کشوری که قانون حکومت نکند، خصوصاً، قانونی که قانون اسلام است، این کشور را نمی‌توانیم اسلامی حساب کنیم. کسانی که با قانون مخالفت می‌کنند اینها با اسلام مخالفت می‌کنند. کسانی که با مصوبات مجلس بعد از اینکه شورای نگهبان نظر خودش را داد باز مخالفت می‌کنند، اینها دانسته یا ندانسته با اسلام مخالفت می‌کنند. اگر همه اشخاصی که در کشورمان هستند و همه گروههایی که در کشور هستند و همه نهادهایی که در سرتاسر کشور هستند به

قانون خاضع بشویم و قانون را محترم بشمریم، هیچ اختلافی پیش نخواهد آمد. اختلافات از راه قانون‌شکنیها پیش می‌آید.

(صحیفه امام ج ۱۴ ص : ۳۷۶)

اسلام برای برقراری قانون است.

چنانچه از صدر عالم تا کنون تمام انبیا برای برقرار کردن قانون آمده‌اند و اسلام برای برقراری قانون آمده است و پیغمبر اسلام و ائمه اسلام و خلفای اسلام تمام برای قانون خاضع بوده‌اند و تسلیم قانون بوده‌اند. ما هم باید تبعیت از پیغمبر اسلام بکنیم و از ائمه هدی بکنیم و به قانون هم عمل کنیم و هم خاضع باشیم در مقابل قانون. قانون برای همه است. البته چنانچه به قانون بخواهند عمل کنند و یک دزدی را به جای خودش بنشانند، آن دزد صدایش در می‌آید، لکن باید به آن دزدی که مقابل قانون می‌خواهد عرض اندام کند، توجه داد که این قانون است. اگر پسر رسول اکرم، دختر رسول اکرم، هم - خدای نکرده - دزدی کند، رسول اکرم دست او را می‌برد، قانون است. قانون برای نفع ملت است، برای نفع جامعه است، برای نفع بعضی اشخاص و بعضی گروهها نیست. قانون توجه به تمام جامعه کرده است. قانون برای تهذیب تمام جامعه است. البته دزدها از قانون بدشان می‌آید و دیکتاتورها هم از قانون بدشان می‌آید و کسانی که مخالفتها می‌خواهند بکنند از قانون بدشان می‌آید، لکن قانونی که مال همه ملت است و برای تهذیب همه ملت است و برای آرامش خاطر همه ملت است و برای مصالح همه ملت است، باید محترم شمرده بشود.

(صحیفه امام ج ۱۴ ص : ۳۷۶)

شما باید با قانون مطابقت کنید نه قانون با شما!

نباید چنانچه یک قانونی بر خلاف نظر من بود، من بیایم بیرون و هیاهو کنم که من این قانون را قبول ندارم، این قانون خوب قانونی نیست. قانون خوب است، شماها باید خودتان را تطبیق بدهید با قانون، نه قانون [خودش را] با شما تطبیق بدهد. اگر قانون بنا باشد که خودش را تطبیق بدهد با یک گروه، تطبیق بدهد با یک جمعیت، تطبیق بدهد با یک شخص، این قانون نیست. قانون در رأس واقع شده است و همه افراد هر کشوری باید خودشان را با آن تطبیق بدهند. اگر قانون بر خلاف خودشان هم حکمی کرد، باید خودشان را در مقابل قانون تسلیم کنند، آن وقت است که کشور کشور قانون می‌شود.

(صحیفه امام ج ۱۴ ص : ۳۷۶)

نتیجه قانون شکنی دیکتاتوری است

اگر یک جایی عمل به قانون شد و یک گروهی در خیابانها بر ضد این عمل بخواهند عرض اندام کنند، این همان معنای دیکتاتوری است که مکرر گفته‌ام که قدم بقدم پیش می‌رود، این همان دیکتاتوری است که به هیتلر مبدل می‌شود انسان، این همان دیکتاتوری است که به استالین انسان را مبدل می‌کند. اگر قانون در یک کشوری عمل نشود، کسانی که می‌خواهند قانون را بشکنند اینها دیکتاتورانی هستند که به صورت

اسلامی پیش آمده‌اند یا به صورت آزادی و امثال این حرفها. اگر همه این آقایان که ادعای این را می‌کنند که ما طرفدار قوانین هستیم، اینها با هم بنشینند و قانون را باز کنند و تکلیف را از روی قانون همه‌شان معین کنند و بعد هم ملتزم باشند که اگر قانون بر خلاف رأی من هم بود من خاضع، اگر بر وفق هم بود من خاضع، دیگر دعوایی پیش نمی‌آید؛ هیاهو پیش نمی‌آید. اگر بنا باشد که یک جایی دادستان بخواهد روی قوانین عمل بکند، ما بخواهیم بگوییم که خیر، ما دادستان را قبول نداریم، این معنای دیکتاتوری است. دیکتاتوری همان است که نه به مجلس سر فرود می‌آورد، نه به قوانین مجلس و نه به شورای نگهبان و نه به تأیید شورای نگهبان و نه به قوه قضائیه و نه به دادستانی و نه به شوراهای دادستانی و همین طور به همه ارگانها.

(صحیفه امام ج ۱۴ ص : ۴۱۳)

همه به قانون عمل کنید

قانون معنایش این است که [همه] چیزها [را] به حسب قانون اسلامی، به حسب قانون کشوری که منطبق با قوانین اسلام است، همه را، وظیفه‌شان را قانون معین کرده. بعد از آنکه قانون وظیفه را معین کرد، هر کس بخواهد که بر خلاف او عمل بکند، این یک دیکتاتوری است که حالا به صورت مظلومانه پیش آمده است و بعد به صورت قاهرانه پیش خواهد آمد و بعد این کشور را به تباهی خواهد کشید و این کشور وقتی به تباهی کشیده شد و این مردم متفرق و مختلف با هم شدند، این همان وظیفه‌ای که برای ابرقدرتها باید انجام بدهد این آدم انجام داده، و لو خودش نمی‌فهمد، اگر بفهمد که دیگر مصیبت بالاتر است، لکن خودشان ملتفت نیستند. اگر من این نصیحتها را می‌کنم که شما همه به قانون عمل کنید، از هیاهو و جنجال دست بردارید، روزنامه‌ها از هیاهو و جنجال دست بردارند، قلمدارها از هیاهو و جنجال دست بردارند، نویسندگان دست بردارند، گوینده‌ها دست بردارند، اگر این طور بشود، یک کشور قانونی ما پیدا می‌کنیم که همان کشور اسلامی است و دیکتاتوری از این کشور بیرون می‌رود.

(صحیفه امام ج ۱۴ ص : ۴۱۳)

تضعیف شورای نگهبان؛ آغاز انحراف

من به این آقایان هشدار می‌دهم که تضعیف و توهین به فقهای شورای نگهبان امری خطرناک برای کشور و اسلام است. همیشه انحرافات به تدریج در یک رژیم وارد می‌شود و در آخر، رژیمی را ساقط می‌نماید. لازم است همه به طور اکید به مصالح اسلام و مسلمین توجه کنیم و به قوانین، هر چند مخالف نظر و سلیقه شخصی‌مان باشد احترام بگذاریم و به این جمهوری نوپا که مورد هجوم قدرت‌ها و ابرقدرت‌هاست وفادار باشیم. در خاتمه باید بگوییم که حضرات آقایان فقهای شورای نگهبان را با آشنائی و شناخت تعیین کردم و احترام به آنان و حفظ مقامشان را لازم می‌دانم و امید آن دارم که این نحو امور تکرار نشود. و به شورای نگهبان تذکر می‌دهم که در کار خود استوار باشید و با قاطعیت و دقت عمل فرمایید و به خدای متعال اتکال کنید. از خداوند تعالی عنایت و رحمت برای ملت عزیز را خواستارم.

(صحیفه امام ج ۱۸ ص : ۴۳۱)

شورای نگهبان؛ حافظ احکام اسلام

اما شورای محترم نگهبان، که حافظ احکام مقدس اسلام و قانون اساسی هستند، مورد تأیید این جانب می‌باشند. و وظیفه آنان بسیار مقدس و مهم است. و باید با قاطعیت به وظایف خود عمل نمایند. البته توجه به اهمیت حفظ نظام جمهوری دارند که با آن هیچ حکم و امری مزاحمت نمی‌کند و برای حفظ آن از هیچ کوششی نباید مضایقه کرد و معلوم است آقایان با تعهدی که دارند تحت تأثیر هیچ جوی واقع نمی‌شوند. ان شاء الله مؤید باشند.

(صحیفه امام ج ۱۹ ص : ۱۴۶)

همیشه مورد تأیید

ولایت فقیه و حکم حکومتی از احکام اولیه است. نهاد شورای نگهبان همیشه مورد تأیید این جانب است و به هیچ وجه تضعیف نشده و نخواهد شد. این نهاد باید همیشه با بیداری و هوشیاری در خدمت به اسلام و مسلمین کوشا باشد.

(صحیفه امام ج ۲۰ ص : ۴۵۸)